

The Academy of Management and Administration in Opole

MODERN TECHNOLOGIES

IN EDUCATION

Collective Scientific Monograph

Edited by Wojciech Duczmal

Iryna Ostopolets

Opole 2019

The Academy of Management and Administration in Opole

**MODERN TECHNOLOGIES
IN EDUCATION**

Collective Scientific Monograph

Edited by Wojciech Duczmal

Iryna Ostopolets

Opole 2019

ISBN 978 – 83 – 946765 – 5 – 1

Modern Technologies in Education. *Collective Scientific Monograph.* Opole:
The Academy of Management and Administration in Opole, 2018; ISBN 978-83-
946765-5-1; pp. 495, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Reviewers

prof. dr hab. Marian Ciepaj (Polska)
dr Sławomir Śliwa (Polska)
dr Nataliia Svitlychna (Ukraina)

Editorial Board

Marian Duczmal (Poland), Wojciech Duczmal (Poland),
Tamara Makarenko (Ukraine), Oleksandr Nestorenko (Ukraine),
Tetyana Nestorenko (Ukraine), Iryna Ostopolets (Ukraine),
Tadeusz Pokusa (Poland), Jadwiga Ratajczak (Poland),
Sławomir Śliwa (Poland), Tetyana Zubro (Slovakia)

Publishing House:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978 – 83 – 946765 – 5 – 1

© Authors of articles, 2019
© Publishing House WSZiA, 2019

TABLE OF CONTENTS

Preface

1. Professional identity and individual reflexion in professional development of medical students	8
2. Preservation of health of students in the process of study	18
3. IT technologies in the process of implementing students for self-education and continuing education	32
4. Forming of future managers' foreign language communicative competence by means of interactive technologies	39
5. Information and communication technologies as tools for improving students' motivation to learning	51
6. The problem of forming a value attitude to nature of future teachers	61
7. Professional teacher's preparation for education of primary school pupils' moral personality	71
8. Future managers knowledge and competences in the context of university mathematics education	84
9. Utilization of Nemierko's taxonomy of objectives in creation of didactic test for object informatics for the high schools	106
10. Moodle in the system of higher education of Ukraine	131
11. Brainstorming as a method of students' mental activity enhancement	136
12. Teacher trainer in professional music education – professional musician or music teacher?	145
13. Conceptual maps as one of the form of innovative teachings methods	159
14. Converting PDF to DOC	184

15. Application of modern innovative technologies in the preparation of future teachers	195
16. Theoretical foundations of forming the intending primary school teachers' communicative competence by means of training activities	204
17. The use of innovative technologies in the process of training of doctor of philosophy (PhD) in the specialty "011 Education Sciences"	216
18. Formation of research skills of teachers of preschool education in vocational training as one of the directions of a new strategy of higher education institutions	227
19. Personality oriented studies to Ukrainian after professional aspiration in the conditions of hybrid war	241
20. Technology of formation of professional competence of future teachers of fine arts through creative project activities	247
21. Development of professionally-pedagogical competence teachers of technical profile	259
22. Co-creation of teachers and students (the idea of leadership in pedagogical practice)	268
23. Innovative methods, forms and techniques in the formation of the language communicative competence of the philology students at «Culture of the language» classes	277
24. The integration approach in forming the general cultural and creative competences of the future teacher of elementary school	290
25. Characteristics of training future tourism and hospitality specialists in Ukraine: nowadays and possibilities of development	302
26. On the synthesis of the natural and humanitarian directions of education	315
27. The use of playing artistic and pedagogical technologies at music lessons at primary school	327
28. A new look at the evaluation system	338

29. The essence and use of interactive education technology at the natural sciences lessons at primary school	347
30. Multidisciplinary approach to practical training in customs in agrarian institutions of higher education	354
31. Investigation of information interaction in projects of implementation of virtual reality technologies in training	365
32. Modern means of assessing the quality of education	377
33. Primary school teachers' methodical training for realization of educational process requirements on the basis of implementation of modern media education technologies	386
34. The formation of readiness of future specialists of preschool education to the management by means of the implementation of innovative pedagogical technologies	398
35. Primary school teacher preparation for the forming an initiative and creative personality of a pupil	412
36. Monitoring of the methodological provisions of management of the latest technologies of education	420
37. The application of ESA methodology in the process of foreign languages teaching with Internet resources	434
38. Model of preparation of the future teacher of physical culture to the application of health-safety technologies	443
39. Use of innovative educational technologies in preparation specialists of economic profile: practical experience	451
40. Modern methods providing of quality education	462

Annotation	472
-------------------	-----

About the Authors	489
--------------------------	-----

PREFACE

Modern development of educational process status is related to the necessity of substantial structural transformations on all levels of studies, by transformation of forms, methods, facilities, use of the newest technologies and innovative approaches, which will provide possibility to carry out education in accordance with the requirements of the today's world. One of major tasks of this process there are a search and development of rational methods and methods of activation of development of personality with the use of all types of studies for forming of personality that will be able to lay down a deserving competition on world market.

Higher education, along with some indicators characterizing the innovative potential of the country, is one of the factors of competitiveness of the economy. The implementation of technological innovations in the educational process of higher education can help solve the problems of training specialists who meet the requirements of the time. Increasing the competence of teachers in the field of maximally effective use of information, communication and interactive technologies in the creation and development of a universal educational sphere, stimulating the formation of a new culture of pedagogical thinking is the task of modern higher education. The use of modern pedagogical technologies in the educational process of the university creates completely new possibilities for implementing didactic principles of individualization and differentiation of education, positively influences the development of students' cognitive activity, their creative activity, consciousness, realizes the conditions for the transition from education to self-education

The monograph examines modern approaches to the development of various educational technologies. The problem of conditions and factors under which the creation and use of innovative technologies in education can be analyzed is analyzed. The system methodological concept and constructive principles of technological provision of educational activity are substantiated. A new look at the evaluation system is considered.

цікаві форми роботи в парах, ротаційних трійках, великих і малих групах, щоб навчити майбутніх учителів початкових класів співпрацювати, разом розв'язувати проблеми, досягати згоди в процесі аналізу й пошуку спільного рішення, допомагати один одному, підтримувати, комунікувати, здійснювати взаємонавчання, оцінювання й самооцінювання, проявляти свою творчість і креативність.

Ми вважаємо необхідним оволодіння майбутніми вчителями знаннями про інтерактивну технологію, методикою її використання у навчальній роботі, оскільки це один із аспектів, що забезпечить їхню професійну компетентність та конкурентоздатність. Методи інтерактивної технології дають можливість учителю працювати ініціативно, творчо, проявляти власну професійну майстерність.

Отже, інтерактивне навчання молодших школярів на уроках природознавства є нагальною проблемою у здійсненні модернізації початкової ланки освіти. Не зважаючи на те, що використання інтерактивних методів навчання на уроках природознавства є досить актуальним на сучасному етапі розвитку освіти, воно не завжди є систематичним, методично правильним і ретельно продуманим. Упровадження методів інтерактивного навчання на уроках природознавства в початкових класах дає змогу вчителю формувати творчих і креативних особистостей.

Література:

1. Вербицька О. Інтерактивні методи навчання природничого циклу / О. Вербицька // Початкова школа. – 2007. – № 5. – С. 25-27.
2. Використання інноваційних технологій в початковій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/7229/1/Матвієнко%20Аліна.pdf>.
3. Інтерактивні методи на уроках природознавства: сутність та застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bdpu.org/sites/bdpu.org/files/kniga/kramarenko/Doc/Modul_3/tema_1.pdf.
4. Інтерактивні технології на уроках природознавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.ciit.zp.ua/index.php/Інтерактивні_технології_на_уроках_природознавства.

5. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упорядники: Андрєєва В. М., Григораш В. В. – Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 352 с.
6. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: «А.С.К.», 2006. – 192 с.

**30. Multidisciplinary approach to practical training in customs
in agrarian institutions of higher education**

Мультидисциплінарний підхід до проведення практичних занять

з митної справи в аграрних закладах вищої освіти

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку суспільства проблема підготовки конкурентоспроможних аграріїв продовжує актуалізуватися. Сучасність вимагає від фахівця широкого спектра особистісних якостей, особливого мислення, прогностичних і творчих здібностей, міждисциплінарних знань та ін.

Традиційно, саме на практичних заняттях здобувачі вищої освіти закріплюють теоретичні знання та набувають професійних навичок. Оскільки якість підготовки майбутніх фахівців залежить від ефективності вибору раціональних форм і методів практичної підготовки, слід звернути увагу на те, щоб під час практичних занять студенти вчилися мислити так, щоб «...отримати інтелектуальну незалежність, високооплачувану роботу та легко адаптуватися до змін на ринку праці» [1, с. 228].

Наш досвід показує, що чим більше тематика спілкування викладача зі студентами наближена до умов майбутньої професійної діяльності випускників, тим більший інтерес здобувачів вищої освіти до навчання. Від авторитету викладача, його творчого підходу до організації навчального процесу, стилю викладання та педагогічних умов, створених для розвитку світогляду студентів, формування у них міждисциплінарних поглядів, здатності до індивідуальних креативних рішень, до самонавчання, залежатиме і якість планованих результатів навчання.

Дискусійність багатьох питань, пов'язаних з пошуком нових, ефективніших підходів до організації навчального процесу, яким властива індивідуалізація та варіативність методів і форм навчання, обумовлюють необхідність подальшого дослідження організаційно-педагогічних умов проведення практичних занять у конкретній предметній галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню специфіки професійної діяльності викладачів закладів вищої освіти присвячені роботи Ю. Бабанського, В. Бондаря, В. Загвязинського, В. Краєвського, І. Лернера,

П. Підкасистого, О. Савченко, М. Скаткіна, О. Третяк, В. Ягупова та ін.; проблему готовності у контексті професійного становлення особистості досліджували Н. Бібік, Л. Ващенко, Ю. Гейко, Л. Григоренко, Т. Гуцан, О. Дубасенюк, М. Дьяченко, В. Красівський, О. Овчарук, О. Пошетун, Л. Савченко та ін.; проблеми формування компетентного фахівця у вищій школі вивчали А. Бойко, Г. Гавришак, Н. Дем'яненко, М. Гриньова, Л. Кравченко, В. Потапов, І. П'яковська, В. Стрельников, В. Титаренко, Н. Шиян та ін.; теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх аграріїв розкрито у дослідженнях Л. Аврамчук Н. Бідюк, О. Джеджули, С. Заскалети, Т. Кристопчук, О. Лазарева та ін.

Обговорюючи проблеми формування готовності випускників закладів вищої освіти до професійної діяльності, науковці звертають увагу на необхідність підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання [2], наголошують на важливості переорієнтації знаннєвої парадигми вищої освіти у компетентнісну [3], пропонують актуалізувати зміст професійної підготовки у контексті процесів глобалізації та євроінтеграції [4] та використовувати інноваційні методи професійної підготовки фахівців [5].

Зокрема, О. Томапівський та Н. Баумвальд, аналізуючи проблеми організації та проведення практичних занять, зазначають, що сучасний фахівець повинен уміти швидко приймати рішення у невизначених умовах, передбачати пов'язані з цим ризики, та пропонують застосовувати приклади різних ситуацій з розробкою сміливих економічних (підприємницьких) проектів (бізнес-планів, ситуаційних моделей, управлінських рішень, тощо) [5]. Аналогічну думку висловлює О. Лазарєв, акцентуючи увагу на більш жорстких вимогах до професійної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю, зумовлених інтенсивністю змін у суспільному житті України, глобалізацією світової економіки, її загальною інформатизацією, а також інтеграцією до європейської спільноти [4].

Аналіз науково-педагогічних праць свідчить про те, що проблема професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю залишається

недостатньо вивченою, зокрема, й у частині формування зовнішньоекономічної компетенції випускників, де необхідні навички у галузі митної справи.

Постановка завдання. Метою статті є прагнення привернути увагу до важливості осучаснення практичної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю, визначення ключових напрямів організації практичних занять для підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців та подолання розривів між теорією і практикою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти № 1243 від 13. 11. 2018 р. передбачає формування у здобувачів вищої освіти таких спеціальних (фахових) компетентностей, як критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності (СК 1); здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких торговельних і біржових структур (СК 2); здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин (СК 3); здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур (СК 4); здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності (СК 5); здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності (СК 6); здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур (СК 7); здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності (СК 8); здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур (СК 9); здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків (СК 10) [6].

Формування професійних компетентностей у закладах вищої освіти відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» здійснюється на: лекціях; лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальних заняттях; консультаціях [7]. При цьому важливо, щоб майбутній фахівець у процесі навчання не лише здобув теоретичні знання, але й був готовим їх використовувати для розв'язання професійних та інших завдань.

У контексті нашого дослідження цікавою є розвідка А. Бойко, Н. Дем'яненко, які зазначають, що компетентнісна підготовка фахівців для сучасного суспільства вимагає серйозних змін у організації освітнього середовища, яке повинне відрізнятися опорою на сучасні інформаційні технології, проектування нового змісту освіти, розробку інноваційних технологій розвитку професійних компетенцій, вирішення задач вимірювання якості освіти в інноваційних умовах і зміну традиційної ролі викладача на тьюторську [8]. Особлива увага науковців на нову роль викладача у навчальному процесі не випадкова, оскільки саме викладач повинен урахувати психофізіологічні особливості студентів, обрати оптимальні шляхи впливу на них, тобто, зорієнтувати процес навчання на результат та забезпечити умови формування професійних якостей майбутніх фахівців.

У педагогіці проблемі формування готовності майбутніх фахівців до різних видів професійної діяльності завжди приділялася велика увага, однак за останнє десятиліття вона набула стратегічного значення у контексті впровадження компетентнісної парадигми освіти.

Курс України на європейську інтеграцію, розширення зони вільної торгівлі, формування усталених відносин між нашою державою та іноземними партнерами у рамках Світової організації торгівлі, зумовили активізацію зовнішньоекономічної діяльності та попит на кваліфікованих фахівців, спроможних забезпечувати вільний рух товарів через митний кордон. Цю тезу підтверджує наявність в освітньому стандарті [6] вимоги до володіння бакалаврами спеціалізованою професійною компетенцією «здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і

біржових структур». Особливо важливого значення набуває формування даної компетенції саме у майбутніх фахівців аграрного профілю, оскільки частка сільськогосподарської продукції та продовольства у загальних обсягах українського експорту становить близько 40%. Лише за перші 10 місяців 2018 року зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу склав 19,2 млрд. доларів та збільшився на 5 відсотків порівняно з аналогічним періодом минулого року [9]. На думку експертів, ця тенденція у майбутньому зберігатиметься, зважаючи на те, що Україна є аграрною країною і має досить високий аграрно-виробничий потенціал.

Означені соціально-економічні процеси зумовлюють важливість пошуку продуктивних підходів до професійної підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти у галузі митної справи. Оскільки межі статті не дозволяють розглянути всі аспекти зазначеної проблеми, зупинимось лише на перевагах мультидисциплінарного підходу до проведення практичних занять з митної справи. Наприклад, під час практичного заняття з митної справи на тему «Укладання зовнішньоекономічних договорів» використовуються знання, здобуті студентами під час вивчення дисциплін «Правознавство» та «Товарознавство».

Зауважимо, що для отримання позитивних результатів під час формування готовності майбутніх аграріїв до професійної діяльності на зовнішньому ринку важливо, щоб викладач дисциплін циклу професійної та практичної підготовки випускової кафедри був компетентним не тільки у питаннях педагогіки і психології, але й чітко уявляв собі, які саме професійні компетенції повинні бути сформовані у здобувачів вищої освіти засобами його дисциплін.

Розглянемо, як під час дослідження проблематики укладання зовнішньоекономічних договорів із застосуванням міждисциплінарних зв'язків формуються спеціалізовані професійні компетенції СК 1, СК 3 СК 5, СК 6, СК 7, СК 8, СК 9, СК 10 [6].

Обов'язковий навик, який повинен отримати студент під час вивчення зазначеної теми – моделювання змісту зовнішньоекономічної угоди (далі – ЗУ). Це – «програма мінімум», але й вона викликає труднощі під час освоєння.

Безпосередньому укладенню ЗД передує підготовча робота, яка складається з декількох взаємопов'язаних операцій. Сторона, яка бажає експортувати або імпортувати відповідний товар, шукає партнера. Потім вона надсилає пропозицію щодо укладення договору одному або кільком конкретним особам. Після отримання акцепту від зацікавленої особи, яка висловлює згоду з офертою, партнери остаточно узгоджують усі договірні умови та укладають договір. Позитивний результат виконання договірних зобов'язань залежить від ретельно проведеної підготовчої роботи. Складність укладання ЗД полягає у тому, що необхідно урахувати безліч складових: від виду товарів та базисних умов постачання до особливостей співпраці з визначеною країною-партнером.

Аналіз педагогічного досвіду показує, що у навчальному процесі викладачі, як правило, використовують типові форми ЗД. Однак, студентам важливо пояснити, що неможливо типізувати все різноманіття суспільних відносин, що необхідно враховувати вимоги законодавства України щодо змісту окремих розділів ЗД, оскільки навіть незначна деталь у фактичних обставинах може викликати ризики невиконання умов ЗД.

Ми погоджуємося з думкою В. Пашкова про те, що «...навіть успішний вибір зарубіжного партнера не матиме значення, якщо підприємець проявить неухважність при складанні договору, формулюванні окремих його умов, не передбачить захисні механізми. Договір (контракт) може бути визнано недійсним у судовому порядку, якщо він не відповідає вимогам законів або міжнародних договорів України» [10].

Отже, окрім компетенції змістового наповнення ЗД студент повинен здобути навички юридично грамотного аналізу фактичних обставин з метою їх правильної фіксації у визначених розділах контракту. Для цього, своєю чергою, необхідно засвоїти основні положення законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують вимоги до форми, змісту та порядку укладання ЗД. Реалізація цієї мети вимагає актуалізації теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення дисципліни «Правознавство».

Оскільки освоїти спеціалізовані професійні компетенції у галузі митної справи через наслідування неможливо, майбутнього аграрія під час проведення практичних занять необхідно навчити самостійно управляти своєю діяльністю, використовувати вже набуті знання, навички та вміння. Тільки вирішуючи конкретні практичні ситуації, студенти отримують можливість формувати власні моделі професійної поведінки, мобілізуючи для прийняття рішень внутрішні ресурси. Якщо для виконання якоїсь професійної функції внутрішніх ресурсів виявиться недостатньо, майбутній фахівець повинен вміти залучати їх іззовні. Таким чином, дуже важливо, щоб мінімальний набір знань, умінь і навичок, засвоєних студентом під час навчання у закладі вищої освіти, був предметом запиту роботодавців. У майбутньому це дозволить випускнику бути адекватним у типових професійних ситуаціях.

Під час підготовки до аналізу змістового наповнення ЗД, необхідно звернути увагу на роль міжнародного співробітництва у галузі митної справи, значення Віденської конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. [11], акцентувати увагу на тому, що під час укладання ЗД поєднуються категорії міжнародного публічного, міжнародного приватного і національного цивільного права, дослідити термінологію та основні законодавчі акти і нормативні документи вітчизняного законодавства, які безпосередньо впливають на зміст ЗД.

Поняття ЗД (контракту) закріплено у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року. Зокрема, у ст. 1 закону зазначено: «зовнішньоекономічний договір (контракт) – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності» [12]. Урегулювання правовідносин під час укладання ЗД здійснюється нормами Цивільного кодексу України [13] та Господарського кодексу України [14], Закону України «Про міжнародне приватне право» [15] й інших нормативно-правових актів національного законодавства, а також міжнародних договорів,

угод, конвенцій тощо, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 9 Конституції України) [16]. Форма і зміст ЗД в Україні регламентуються наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6 вересня 2001 р. № 201 Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) [17].

Указами Президента України «Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб'єкти підприємницької діяльності України» від 04. 10. 94 р. № 566/94 [18] та «Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» від 04. 10. 94 р. № 567/94 [19] визначені умови формування змісту окремих розділів ЗД.

На наш погляд, плануючи організацію та методику проведення практичних занять, варто спрямовувати їх: на закріплення здобутих знань у досвіді практичної діяльності; на побудову цілісної системи вивченого; на узагальнення, повторення й закріплення знань, здобутих під час вивчення інших дисциплін; на пошук і установлення залежностей та закономірностей; на використання міжпредметних зв'язків, різноманітних інформаційних джерел та способів діяльності з суміжних галузей знань.

Студент повинен засвоїти не лише правила укладання угод, але й набути навичок зіставляти теоретичні дані з фактичними (описувати вид товару, зазначати вимоги ДСТУ до його якості), які у подальшому дозволять ідентифікувати товар та класифікувати його для митних цілей. Як наслідок, актуалізуються знання з дисципліни «Товарознавство».

Під час укладання ЗД важливо уміти прогнозувати й ураховувати вплив застосовуваних правила Інкотермс на розмір митної вартості. Під час прийняття рішення про зазначення у контракті певних базисних умов поставок Інкотермс, майбутні фахівці мають також пам'ятати про окремі нюанси: у подальшому з урахуванням правил Інкотермс між контрагентами розподілятимуться ризики і витрати, пов'язані із транспортуванням товару, що своєю чергою, вплине на розмір митної вартості товару.

Зі студентами аграрних закладів вищої освіти необхідно розбирати конкретні помилки, які найчастіше зустрічаються у повсякденній практиці суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Наприклад, розглянути ситуації, коли нечітко прописані у договорі вимоги до документів, які повинні супроводжувати вантаж, спричиняли проблеми під час митного оформлення і вантаж не був пропущений на митну територію України; як недоліки під час опису вимог до товару у розділі «Предмет контракту» призводять до надходження товару неналежної якості, або взагалі фальсифікованого; запропонувати студентам самим знайти приклади, коли недбало прописані розділи зовнішньоекономічного контракту спричиняли ризики затримок у їх митному оформленні.

Під час проведення практичних занять доцільно використовувати групові форми роботи, що дозволяє залучити до обговорення проблемних питань всю аудиторію. При цьому дискусії відбуваються не тільки між викладачем і студентами, але й між самими студентами у малих групах. Це дозволяє висловлювати власні думки навіть самим «скромним» і «тихим» студентам, які відчують труднощі під час озвучення своїх думок та ідей «широкій» аудиторії. Використання індивідуального підходу дозволяє кожному здобувачу вищої освіти «розкритися», задати питання, викласти свою точку зору, прийняти участь у обговоренні проблеми. Зауважимо, що така організація проведення практичних занять з митної справи для студентів – це перехід в інший психологічний стан, це інший стиль спілкування: позитивні емоції, відчуття себе у новій якості, а значить – підсвідоме формування нових обов'язків і відповідальності та мотивації до навчання.

Мультидисциплінарні заняття сприяють розвитку творчих здібностей студентів та особистісних якостей, дозволяють оцінити роль набутих знань і побачити їх застосування на практиці, відчутти взаємозв'язок різних наук та сформулювати позитивне ставлення до своєї майбутньої професії.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що за умови раціональної розстановки пріоритетів під

час проведення практичних занять з дисциплін професійного спрямування, урахування міждисциплінарних зв'язків, студенти набуватимуть професійних компетенцій, які можуть стати їх конкурентною перевагою у майбутній професійній діяльності. Важливо виконувати подальші розвідки, пов'язані з реалізацією мультидисциплінарного підходу у професійному навчанні майбутніх аграріїв, а представникам бізнес-спільноти та закладам вищої освіти, на наш погляд, варто заохочувати дослідження та публікації, які фіксують та аналізують інноваційний педагогічний досвід.

Література:

1. Стриелковски В., Киселева Л. С., Попова Е. Н. Детерминанты качества университетского образования: мнение студентов // Интеграция образования. 2018. Т. 22, № 2. С. 220-236.
2. Мазур В. А. Перспективи та проблеми впровадження дуальної освіти в Україні [Електрон. ресурс] / В. А. Мазур // Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці: III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 27 лютого 2018 року – Режим доступу: URL: [http:// repository.vsau.org/getfile.php/17091.pdf](http://repository.vsau.org/getfile.php/17091.pdf) (дата звернення: 07. 01. 2019).
3. Pobirchenko N. Competence approach in the higher school: theoretical aspect // Advanced Science Journal Volume 2011 ISSUE 2 С. 83-87.
4. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю на засадах компетентнісного підходу [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Лазарев Олег Вячеславович; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2014. – 20 с.
5. Томашівський О. З. Баумвальд Н. Б. Практичні заняття з економічних дисциплін в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / О. З. Томашівський, Н. Б. Баумвальд [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/935> – Назва з екрану (дата звернення: 07. 01. 2019).
6. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ МОН від 13. 11. 2018 р. № 1243 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: URL: [mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni standarty/12/21/076-pidpriemniststvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist-bakalavr.pdf](http://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni_standarty/12/21/076-pidpriemniststvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist-bakalavr.pdf). – Назва з екрану (дата звернення: 07. 01. 2019).
7. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n836> – Назва з екрану (дата звернення: 07. 01. 2019).
8. Бойко А. Н., Демьяненко Н. Н. Инновационное образовательное пространство педагогического университета / А. Н.Бойко, Н. Н. Демьяненко [Электронный ресурс] // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. – Курск, 2013. – № 3 (27) Часть 1 – Режим доступа: URL: <http://scientific-notes.ru/pdf/031-020.pdf> – Название с экрана (дата обращения 07. 01. 2019).

National University «Chernihiv Collegium» named after
T. G. Shevchenko, Chernihiv, Ukraine.

- 27.** *Valentyna Mishedchenko* – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine.
- 28.** *Antonina Myroshnychenko*
National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine.
- 29.** *Iryna Mozul* – PhD of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine.
- 30.** *Svetlana Moroz* – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Oleksandr Kalian – PhD of Law, Associate Professor
Olena Kalashnyk – PhD of Technical Sciences, Associate Professor
Poltava State Agrarian Academy, Poltava, Ukraine.
- 31.** *Victor Morozov* – PhD of Technical Sciences, Professor
Tetiana Shelest
Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, Ukraine.
- 32.** *Anastasiia Ozarovska* – Postgraduate Student
Kharkiv Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.

ISBN 978 – 83 – 946765 – 5 – 1